

JOURNAL OF FUNDAMENTAL STUDIES

ЖУРНАЛ ФУНДАМЕНТАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ
ФУНДАМЕНТАЛ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

VOLUME II | ISSUE 2 | FEBRUARY | 2024

ISSN: 2181-4031



Available online at www.imfaktor.com

ISSN: 2181-4031
DOI Journal 10.56017/2181-4031

ФУНДАМЕНТАЛ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

II-ЖИЛД, 2-СОН

ЖУРНАЛ ФУНДАМЕНТАЛЬНЫ ИССЛЕДОВАНИЙ

ТОМ- II, НОМЕР-2

JOURNAL OF FUNDAMENTAL STUDIES

VOLUME-II, ISSUE-2

ТОШКЕНТ – 2024

ФУНДАМЕНТАЛ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ ФУНДАМЕНТАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ | JOURNAL OF FUNDAMENTAL STUDIES

№ 2 (2024) DOI <http://dx.doi.org/10.56017/2181-4031-2024-2>

Бош муҳаррир:

Тураев Б.

– фалсафа фанлари доктори, профессор

Масъул муҳаррир:

Расулова Д.

– иқтисодиёт фанлари доктори, доцент

Таҳририят аъзолари:

1. Каримов Б. – тарих фанлари номзоди, доцент
2. Ходжаметова Гулчира Илишевна – тарих фанлари номзоди, профессор
3. Ҳайдаров Ўрал Ахмадович – иқтисодиёт ф.б.ф.д (PhD), доцент
4. Мусаев Джамалиддин Камалович – юридик ф.б.ф.д (PhD), доцент
5. Жамолдинов Хумоюн Бахтиёрбек ўғли – юридик ф.б.ф.д (PhD), доцент в.б
6. Узакова Зарина Фуркатовна – социология ф.б.ф.д (PhD), доцент
7. Мамадияров Дилшод Уралович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент
8. Тўраев Шавкат Нишонович – фалсафа фанлари номзоди, доцент
9. Бердиева Гулмира Аминовна – тарих фанлари номзоди
10. Гаипов Жасур Бахром ўғли – иқтисодиёт ф.б.ф.д (PhD)
11. Сохибова Лола Жонибоевна – фалсафа ф.б.ф.д (PhD)
12. Шарипов Дилшод Бахшиллоевич – сиёсатшунос, эксперт
13. Содиржонов Мухриддин
Махамадаминович – социология ф.б.ф.д (PhD)
14. Саттаров Дилшод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент
15. Турақулов Акмалжон Анварович – фалсафа ф.б.ф.д (PhD)
16. Каримов Бозарқул Худдайбердиевич – фалсафа фанлари номзоди

“Фундаментал тадқиқотлар” илмий-амалий журнали 2022 йил 22 декабрь куни № 054837-сонли гувоҳнома билан оммавий ахборот воситаси сифатида давлат рўйхатидан ўтказилган.

Мазкур журнал 6 та халқаро маълумотлар базаларида индексланган бўлиб, жорий йил учун UIF 2023 = 7.5 “импакт-фактор” кўрсаткичига эга.

Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги ҳузуридаги Олий аттестация комиссиясининг 2023 йил 24 июлдаги 01-02/1199-сонли хатига мувофиқ ушбу журналда чоп этилган мақолалар хорижий мақолалар сифатида тан олинади.

Саҳифаловчи\Page Maker\Верстка: Абдураҳмон Хасанов

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳар, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ, Чилонзор 24-мавзеси, 2/27-уй. Почта индекси 100152. Веб-сайт: www.imfaktor.uz/com

Телефон номер: +99894-410 11 55, **E-mail:** tahririyat@imfaktor.uz

© “ИМФАКТОР Pages” илмий нашриёти, 2023 йил.

© Муаллифлар жамоаси, 2023 йил.

ФУНДАМЕНТАЛ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ ФУНДАМЕНТАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ | JOURNAL OF FUNDAMENTAL STUDIES

РАШИДОВ Фаррухжон Бахтиёр ўғли

Банк молия академияси

тингловчиси

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10622884>

ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИНГ ИНВЕСТИЦИЯ ФАОЛИЯТИ ҲАМДА ПОРТФЕЛ ИНВЕСТИЦИЯЛАРИНИНГ ИҚТИСОДИЙ АҲАМИЯТИ

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада тижорат банкларининг инвестиция фаолияти ҳамда портфел инвестицияларининг иқтисодий аҳамияти ва уни ривожлантириш орқали миллий иқтисодиётимизда инвестиция фаолиятини ривожлантириш йўллари юзасидан фикр-мулоҳазалар баён этилган. Инвестиция жараёнларини амалга оширишда ва капитал бюджетини тузиш жараёнида капитал баҳосини ҳисоблаш муҳим аҳамиятга эга. Чунки, капитал баҳоси инвестиция объекти баҳосини белгилашда тўғридан – тўғри таъсир этади. Иқтисодиётда ҳар қандай субъект ўз фаолиятини ривожланиш ва жорий операциялар нуқтаи-назаридан молиялаштириш учун пул маблағларига эҳтиёж сезади.

Калит сўзлар: тижорат банклари, инвестиция, инвестиция фаолияти, инвестиция портфели, капитал, капитал баҳоси, даромадлар, харажатлар, банк тизими, банк фаолияти.

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ, А ТАКЖЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ПОРТФЕЛЬНЫХ ИНВЕСТИЦИЙ

АННОТАЦИЯ

В данной статье описывается инвестиционная деятельность коммерческих банков, экономическое значение портфельных инвестиций и пути развития инвестиционной деятельности в нашей национальной экономике путем ее развития. При реализации инвестиционных процессов и в процессе формирования бюджета капитальных вложений важно рассчитать стоимость капитала. Потому что оценка капитала напрямую влияет на оценку объекта инвестирования. В экономике любой субъект испытывает потребность в денежных средствах для финансирования своей деятельности с точки зрения развития и текущих операций.

Ключевые слова: коммерческие банки, инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционный портфель, капитал, оценка капитала, доходы, расходы, банковская система, банковская деятельность.

INVESTMENT ACTIVITIES OF COMMERCIAL BANKS, AS WELL AS THE ECONOMIC IMPORTANCE OF PORTFOLIO INVESTMENTS

ANNOTATION

This article describes the investment activities of commercial banks, the economic importance of portfolio investments and ways to develop investment activities in our national economy through its development. When implementing investment processes and in the process of forming a capital investment budget, it is important to calculate the cost of capital. Because the valuation of capital directly affects the valuation of the investment object. In the economy, any entity needs cash to finance its activities in terms of development and current operations.

Keywords: commercial banks, investments, investment activity, investment portfolio, capital, capital assessment, income, expenses, banking system, banking activity

Хорижий амалиётда “инвестициялар” атамаси, қоида тарикасида, узоқ вақт давомида қимматли қоғозларга инвестиция қилинган маблағларни англатади. Бу ҳақиқий иқтисодий муносабатларнинг назарий аксидир, чунки миллий иқтисодиётга инвестиция киритиш механизмлари қимматли қоғозлар бозори билан бевосита боғлиқдир. Банкларнинг инвестицион фаолияти икки турдаги хизматларни кўрсатадиган бизнес сифатида қаралади. Улардан бири қимматли қоғозларни бирламчи бозорда чиқариш ёки тарқатиш орқали нақд пулни кўпайтиришдир. Иккинчиси, иккиламчи бозорда мавжуд қимматли қоғозларни сотиб олувчилар ва сотувчиларнинг виртуал учрашуви, яъни брокерлар ва ёки дилерларнинг вазифалари ҳисобланади.

Инвестициялар деганда тижорат банки ресурсларини тақсимлашнинг барча соҳалари сифатида ҳамда даромад олиш мақсадида маълум муддатга маблағларни жойлаштириш операциялари тушунилади. Биринчи ҳолда, инвестициялар тижорат банкининг фаол операцияларининг бутун мажмуасини, иккинчи ҳолда – унинг шошилиш таркибий қисмини ўз ичига олади.

Банк инвестициялари ўзига хос иқтисодий таркибга эга бўлиб. Микроиқтисодий жиҳатдан инвестиция фаолияти-хўжалик юритувчи субъект сифатида банк нуктаи назаридан-тўғридан-тўғри ва билвосита даромад олиш учун реал ва молиявий активларни яратиш ёки сотиб олишга маълум вақт давомида ўз ресурсларини инвестиция қилиб, инвестор сифатида фаолият юритадиган йўналиш сифатида қаралиши мумкин.

Тижорат банклари учун қимматли қоғозларни бирламчи бозорга жойлаштириш, шунингдек, акциялар қийматини иккиламчи тақсимлаш анъанавий ҳисобланади. Банкларнинг инвестицион фаолияти эмитентларга ресурсларни жалб қилиш учун қимматли қоғозлар чиқариш бўйича маслаҳат беришни ҳам ўз ичига олади. Хусусан, давлатимиз раҳбарининг 2022 йил 24-26 март кунлари бўлиб ўтган Тошкент халқаро инвестиция форумида нутқида, Ўзбекистон инвестиция жозибадорлигини ошириш, бизнес муҳитини янада яхшилаш. Давлат раҳбари бу борада 2022 йилдан президент ҳузурида хорижий инвесторлар кенгаши йиғилишларини мунтазам ўтказиб бориш йўлга қўйилишини таъкидлади. «Краудсорсинг платформаси ва замонавий рақамли ечимлардан фойдаланган ҳолда барча тармоқлар ва ҳудудлардаги инвесторлар ва тадбиркорлар билан тўғридан-тўғри мулоқот ўтказишни давом эттирамиз», [1] дея таъкидлаб ўтдилар. Зеро, тижорат банкларининг инвестиция фаолияти ҳамда портфел инвестицияларининг иқтисодий аҳамияти инвестиция портфелининг таҳлилига асосланиши бугунги кундаги долзарб масалалардан ҳисобланади.

Тижорат банкларининг инвестиция фаолияти ҳамда портфел инвестицияларининг иқтисодий аҳамияти ҳамда миллий иқтисодиётимизда инвестиция фаолиятини ривожлантириш йўллари борасида маҳаллий ва хорижий олимлар томонидан кўплаб илмий изланишлар олиб борилган ҳамда тадқиқ этилган.

Хусусан, банк ва инвестиция фаолиятининг ўзи қуйидагича белгиланиши мумкин: тор маънода қимматли қоғозларнинг бозор қийматининг ошиши ҳисобига жорий даромад олишга ёки капитални босқичма – босқич оширишга қаратилган узоқ муддатли инвестициялар. Кенг маънода, фойда олиш учун ўз номидан ва ўз ташаббуси билан қимматли қоғозларга инвестициялар билан боғлиқ операциялардир [2].

Банкнинг инвестиция фаолияти ўз маблағлари ҳисобидан ёки қарзга олинган ва жалб қилинган маблағлар ҳисобидан амалга оширилиши мумкин [3].

Инвестиция портфели тушунчаси ҳақида гапирганда, уни фойда олиш ва хатарларни диверсификация қилиш мақсадида банк томонидан амалга ошириладиган инвестициялар тўплами сифатида аниқлаш мумкин. В. В. Ковалев, В. В. Иванов, В. А. Лялинларнинг “Инвестициялар” дарслигида инвестиция портфелининг қуйидаги таърифи берилган: “инвестиция портфели-бу белгиланган мақсадларга еришишга хизмат қиладиган инвестиция воситалари тўплами” [4].

Ўз-ўзидан, ҳар қандай ташкилот томонидан инвестиция портфелини яратиш жараёни инвестиция қилиш хавфини камайтиришга ёки рентабеллик даражасини оширишга қаратилган. Шу билан бирга, портфелнинг хавфи деярли ҳар доим битта воситага индивидуал инвестициялар хавфидан паст бўлади. Портфелни яратиш ва бошқариш фаолияти ликвидлик ва рентабеллик ўртасидаги мувозанатга эришишга қаратилган. Тижорат банкларининг инвестиция фаолияти молиявий воситачилар сифатида уларнинг макроиқтисодий ролини амалга ошириш муҳим аҳамиятга эга. Ушбу имкониятда банклар тадбиркорлик субъектларининг инвестицияларга бўлган эҳтиёжларини қанаотлантиришга ёрдам беради. Бундай шароитда уларга бўлган талаб пул шаклида юзага келади. Бундан ташқари, банклар жамғарма ва жамғармаларни инвестицияларга айлантириш имкониятини беради [5].

Л.П. Кроливецкая ва Г.Н. Белоглазовалар инвестиция банкларига тўхталиб, унга кўра, “фойда олишга кўмаклашиш, инвестиция хизматлари соҳасида доимий инновациялар ва ушбу хизматларни янги сегментларга кенгайтириш, шунингдек, банк учун рақобатдош устунликка эга бўлишдир” деб таъкидлаб ўтишган [6].

О.Ю. Дадашев эса “Инвестиция банки модели сифатида капитал бозорида воситачилик фаолияти жараёнида юзага келадиган иқтисодий муносабатлар тизимини кўриб чиқади” [7].

П.Ф. Колесов “Инвестициялар банкни – даромад олиш, активларни диверсификация қилиш ва рискларни камайтириш ҳамда ликвидликни сақлаш учун қимматли қоғозларга инвестициялар” деб таъриф келтирган [8].

Шунингдек, ҳар қандай тадбиркорлик субъекти сиёсатга қараб бир неча турдаги инвестиция портфелларини танлаши мумкин. Юқоридаги иқтисодчи олимлар томонидан билдириладиган фикр ва мулоҳазаларда тижорат банкларининг инвестиция фаолияти ҳамда портфел инвестицияларининг иқтисодий аҳамияти ва уни ривожлантириш йўллари тадқиқ этилмаган.

Хусусан, инвестиция мақсадлари ва сотиб олинadиган қимматли қоғозлар турларини аниқлагандан сўнг, банклар инвестиция портфелни бошқариш стратегиясини ишлаб чиқадилар. Инвестиция стратегиясини ишлаб чиқиш асосий омиларни таҳлил қилишга асосланган: инвестицияларнинг рентабеллиги, инвестиция вақти ва бу ҳолда юзага келадиган хатарлар, улар биргаликда қимматли қоғозлар бозорининг маълум бир воситасига инвестицияларнинг самарадорлигини белгилаш муҳим аҳамият касб этади.

Ушбу мақолани тайёрлашда меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар, фойдаланилган адабиётлар ва интернет маълумотлари расмийлиги, ундаги иқтисодчи олимларнинг мавзуга оид илмий-назарий қарашларининг қиёсий ва танқидий таҳлил қилинган. Мавзуни ўрганиш давомида умумиқтисодий усуллар билан бир қаторда тизимли таҳлил, умумлаштириш, абстракт-мантикий фикрлаш, статистик усуллари билан фойдаланилган.

Бугунги кунда тижорат банклари томонидан олиб борилаётган сиёсатга қараб, банклар ҳар хил турдаги инвестиция портфелларини танлаши мумкин. Инвестицион даромад олиш мақсадларига кўра даромадлар портфелига ва ўсиш портфелига ажратилади. Самарадорлик омили банк секторининг қимматли қоғозлар бозорининг стратегик иштирокчиларидан бири сифатидаги иштирокини босқичма-босқич кенгайтириш билан амалда тасдиқланади.

Даромад портфели-бу узок муддатли истиқболда инвестиция қилинган капиталнинг ўсиш суръатларидан қатъий назар, жорий даврда фойда даражасини оширишга қаратилган инвестиция портфели.

Ўсиш портфели-бу жорий даврда инвестиция фойдасини шакллантириш даражасидан қатъий назар, узок муддатли истиқболда инвестиция қилинган капиталнинг ўсиш суръатларини максимал даражада оширишга қаратилган инвестиция портфели. (1-расм)



1-расм. Тижорат банклари қимматли қоғозлар портфелининг инвестицион хусусиятлари [9]

Тижорат банклари томонидан портфел инвестициялари жараёни амалга оширишодатда қуйидаги босқичларни ўз ичига олади:

1. Бозор таҳлили ва инвестиция стратегиясини танлаш: тижорат банклари ўзларининг мақсадлари ва таваккалчилик профилига жавоб берадиган мақбул инвестиция стратегиясини танлаш учун бозор тадқиқотларини ўтказадилар ва мавжуд тенденцияларни таҳлил қиладилар.

2. Инвестиция имкониятларини қидириш: танланган стратегия асосида банк қимматли қоғозлар, акциялар пакетлари, кўчмас мулкка ёки бошқа активларга инвестициялар каби тегишли инвестиция имкониятларини қидиришни бошлайди.

3. Хавф ва рентабелликни баҳолаш: банк ҳар бир инвестиция имкониятининг хатарлари ва потенциал рентабеллигини банкнинг инвестиция сиёсати нуқтаи назаридан мақбуллигини аниқлаш учун баҳолайди.

4. Инвестицион қарорларни қабул қилиш: таҳлил натижаларига кўра, банк ўзининг инвестиция стратегияси ва таваккалчилик профилини ҳисобга олган ҳолда маълум активларга сармоя киритиш тўғрисида қарор қабул қилади.

5. Инвестицияларни бошқариш: кейинчалик банк ўзининг инвестиция портфелини бошқаради, шу жумладан ўзгарувчан бозор шароитларига мувофиқ активларни monitoring қилиш ва қайта мувожанатлаш.

6. Ҳисобот: тижорат банклари ўзларининг инвестиция операциялари бўйича ҳисоботларни, шу жумладан молиявий ҳисоботларни, портфел декларацияларини ва бошқа тегишли маълумотларни ички ва ташқи манфаатдор томонларга, шу жумладан тартибга солувчилар ва акциядорларга тақдим этишлари шарт.

Портфел инвестиция жараёнини амалга оширишга 1-жадвалда келтирилган омиллар таъсир кўрсатади. Улар тижорат банклари томонидан ушбу фаолият турини амалга ошириш учун хавф омиллари сифатида талқин қилиниши мумкин.

1-жадвал

Тижорат банклари портфел инвестицияларидаги спекулятив хавф омиллари [10]

Ижобий омиллар	Салбий омиллар
<p>1. Қулай макроиқтисодий иқлим ва ўртача иқтисодий ўсиш</p> <p>2. Молиявий активларнинг етарли сифати</p> <p>3. Банк бизнесининг ўсиб бораётган диверсификацияси</p> <p>4. Бошқарувнинг профессионалиги ва сифатини ошириш</p> <p>5. Халқаро банк стандартларини тизимли жорий этиш</p>	<p>1. Молиявий инвестициялар соҳасида заиф банкларни тартибга солиш ва назорат қилиш</p> <p>2. Иқтисодиётда хом ашё саноатининг сезиларли устунлиги</p> <p>3. Юқори хавфли операциялар</p> <p>4. Активларнинг тез ўсиши туфайли банк капиталига юқори юктамалар тушиши</p> <p>5. Жаҳон иқтисодиётининг ривожланиш динамикасига боғлиқлиги</p>

Банкларнинг қимматли қоғозлар бозоридаги фаолиятининг барча турларини 4 турга бўлиш мумкин: эмитент сифатидаги фаолият, инвестор сифатидаги фаолият, профессионал иштирокчилар сифатидаги фаолият ва қимматли қоғозлар бозорига хизмат кўрсатиш учун фақат банк операцияларини амалга ошириш.

Ҳар бир турга маълум операциялар киради, масалан, банкнинг investor сифатида фаолияти қимматли қоғозларни сотиб олиш ва сотиш, қимматли қоғозлар билан таъминланган кредитларни жалб қилиш ва ҳоказолар бўйича операцияларга бўлинади.

Юқоридаги маълумотларга асосланган ҳаолда сўнгги йилларда мамлакатимизда жами инвестициялар ҳажмида, марказлашган молиялаштириш манбалари ҳисобидан молиялаштирилган асосий капиталга инвестицияларнинг улуши, 2022 йилда 2021 йилга нисбатан 3,8 фоиз пунктга камайиб, 15,4 фоизни ёки 41,5 трлн. сўмни ташкил этди. Мос равишда, марказлашмаган молиялаштириш манбалари ҳисобидан 228,4 трлн. сўм ёки жами инвестицияларнинг 84,6 фоиз инвестициялари ўзлаштирилиб, бу кўрсаткич 2021 йилга нисбатан 3,8 фоиз пунктга кўпайган.



2-расм. Ҳудудлар кесимида асосий капиталга инвестициялар [11].

Келтириб ўтилган 2-расм маълумотларига кўра, давлат бюджети маблағлари ҳисобидан асосий капиталга йўналтирилган инвестициялар ҳудудий таркибида энг юқори кўрсаткичлар Қорақалпоғистон Республикасида яъни, ҳудуддаги жами инвестицияларнинг 12,7 фоизини, Сурхондарё вилоятида эса 12,1 фоиз ва Жиззах вилоятида – 9,7 фоиз миқдориди кузатилади. Корхона ва ташкилотларнинг ўз маблағлари ҳисобидан инвестициялар бўйича энг юқори улуш Тошкент шаҳрида кузатилиб, бу ҳудудда ўзлаштирилган инвестицияларнинг 52,1 фоизини ташкил этди. Шунингдек, Тошкент вилоятида 39,3 фоиз ва Навоий вилоятида 30,7 фоизни ташкил этди. Жалб қилинган молиялаштириш манбалари таркибида хорижий инвестиция ва кредитлар алоҳида ўринга эга.

Хорижий инвестиция ва кредитларнинг жами инвестициялардаги улуши бўйича энг юқори кўрсаткичлар Сирдарё ва Бухоро вилоятларида кузатилиб, мос равишда 77,5 ва 56,8 фоизни ташкил этган.

Умуман олганда, инвестиция портфели – бу даромад келтирадиган воситалар тўпламидир. Улар риск даражаси, фойда ва инвестициялар муддати бўйича фарқланиши мумкин. Тегишли активлар тўпламини танлаб, инвестор ўзининг портфель стратегиясини муваффақиятли амалга ошириши мумкин.

Давлат томонидан тартибга солиш инвестиция сиёсати ва йўналишларини белгилашда муҳим рол ўйнайди. Давлат банкларнинг инвестиция фаолиятига лицензиялаш, қимматли қоғозларни чиқариш қоидаларини белгилаш ва қимматли қоғозлар емитентлари тўғрисидаги маълумотларни ошкор қилиш мажбуриятини киритиш орқали таъсир кўрсатади. Бундан ташқари, ҳар қандай инвестор ўз фаолияти давомида давлат ҳимоясига ишонади. Шундай қилиб, давлат бир вақтнинг ўзида қимматли қоғозлар бозорининг ликвидлигини таъминлайди ва инвесторлар томонидан унга маълум даражада ишончни сақлайди.

Замонавий молия бозори шароитида тижорат банклари томонидан сотиб олинган қимматли қоғозлар (фоизлар, дивидендлар) бўйича тўловлар шаклида даромад олишга қаратилган пассив инвестиция стратегиялари ҳам, молиявий воситани сотиш нархи ва сотиб олиш нархи ўртасидаги курс фарқи кўринишидаги фойдани ўз ичига олган агрессив инвестиция амалиётларини ҳам амалга оширилари мумкин.

Жаҳон молия бозорининг юқори ҳаракатчанлиги, ўзгарувчанлиги бир савдо куни ичида қимматли қоғозлар операциялари бўйича спекулятив даромад олиш, маблағларни инвестиция қилиш вақтини минималлаштириш имконини беради.

Шундай қилиб, қисқа муддатли, ўрта муддатли, узоқ муддатли ва муддациз молиявий инвестициялар ажралиб туради. Бошқача қилиб айтганда, молиявий инвестициялар янги сифатга эга бўлади - капитал қўйилмалар нуқтаи назаридан кўп қиррали. Бугунги кунда йирик банклар ҳам инвестиция портфелини шакллантиришда консерватив сиёсатга амал қилишади, чунки бозорда катта хавфлар мавжуд ва улар инвестициялар ҳажмининг ошиши билан ортади. Хатарларнинг ушбу ўсишини қоплаш учун банклар фақат ишончли эмитентларнинг қимматли қоғозлари ва давлат қимматли қоғозларига сармоя киритишга ҳаракат қилишади.

Тижорат банкларининг қимматли қоғозлар бозоридаги фаоллик даражаси унинг ҳажмига ва инвестиция қимматли қоғозларини фаол бошқариш қобилиятига боғлиқ, чунки корпоратив қимматли қоғозлар уларни сотиб олишнинг мақсадга мувофиқлигини баҳолаш энг қийин ҳисобланади.

Тижорат банкларининг инвестиция фаолияти кўплаб аҳамиятли вазифаларни ҳал қилишни ўз ичига олади, улар бўйича қарорлар сиёсий ва иқтисодий шароитлар асосида интуитив равишда қабул қилинади, чунки инвестиция қарорларини белгилашда аниқ қоидалар мавжуд эмас ва мавжуд вазиятга эътибор қаратиш мақсадга мувофиқ.

Тижорат банкларининг инвестиция портфелини шакллантириш нисбатан янги тушунча бўлиб ҳисобланади. Қимматли қоғозлар бозори капитални жалб қилишнинг муҳим институционал шаклига айланиши мумкин, бу эса ривожланаётган иқтисодиётда инвестиция портфелининг зарур таваккалчилик ва рентабеллик коэффицентини таъминлашга хизмат қилади.

Тижорат банкларининг инвестиция портфелини шакллантиришда банкларининг қимматли қоғозлар билан операцияларини таҳлил қилиш ҳамда шаклланаётган қимматли қоғозлар портфелининг ўзига хос хусусиятларини баҳолаш, диверсификация даражаси ва рентабеллик даражасини аниқлаш муҳим аҳамият касб этади.

IQIBOSLAR. ЧОШКИ. REFERENCES.

1. Ш. Мирзиёев – инвесторларга: «Президент ва ҳукумат муваффақиятингизни кафолатлайди». Тошкент халқаро инвестиция форумидаги нутқи. <https://www.gazeta.uz/uz/2022/03/24/mirziyoyev/>
2. Образцов М. В. Инвестиционная и эмиссионная деятельность банков на рынке ценных бумаг: российская модель. Учебное пособие / М. В. Образцов. – СПб.: Изд. СПбГУЭФ, 1997 г. - С. 16.
3. Лаврушина О.И. Банковское дело / О.И. Лаврушина. - М.: Финансы и статистика. 2003. С. 490.
4. В. В. Ковалев, В. В. Иванов, В. А. Лялин. Инвестиции: учебник для бакалавров / – 2-3 изд., перераб и доп. – Москва.: Проспект, 2014. – С. 354.
5. Садвакасов К., Сагдиев А. Долгосрочные инвестиции банков. Анализ. Структура. Практика. – М.: «Ось-89», 2007. – 112 с.
6. Банковское дело. Организация деятельности коммерческого банка / под ред. Г.Н. Белоглазовой, Л.П. Кроливецкой. – М.: Юрайт, 2015. – 545 с.
7. Дадашева О.Ю. Зарегулированность инвестиционной банковской деятельности и торможение инновационного развития отечественной экономики / О.Ю. Дадашева. – Валютное регулирование. Валютный контроль. – 2014. – № 9. – с. 27–32.
8. Колесов П.Ф. Роль инвестиционной деятельности в повышении конкурентных преимуществ банка [Электронный ресурс] // Гуманитарные научные исследования. – 2012. – № 11/ – URL.: <http://human.snauka.ru/2012/11/1859>
9. Муаллиф ишланмаси
10. Аликаева М.В., Асланова Л.О. и др. Стратегическое развитие малого бизнеса и формы поддержки индивидуального предпринимательства. Монография. – Нижний Новгород: Издательство НОО Профессиональная наука, 2018. – 302 с. // www.scipro.ru
11. www.stat.uz. Сайти маълумотлари асосида муаллиф томонидан тузилди.

ISSN: 2181-4031
DOI Journal 10.56017/2181-4031

ФУНДАМЕНТАЛ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

II-ЖИЛД, 2-СОН

ЖУРНАЛ ФУНДАМЕНТАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

ТОМ-II, НОМЕР-2

JOURNAL OF FUNDAMENTAL STUDIES

VOLUME-II, ISSUE-2

«Фундаментал тадқиқотлар» электрон журнали 2022 йил 22 декабрь куни № 054837-сонли гувоҳнома билан оммавий ахборот воситаси сифатида давлат рўйхатидан ўтказилган.

Муассис: «IMFAKTOR Pages» масъулияти чекланган жамияти.

Таҳририят манзили: 100152, Тошкент шаҳри, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ, Чилонзор 24-мавзеси, 2-уй.

Телефон номер: +99894-410 11 55

Эл. почта: tahririyat@imfaktor.uz

Веб-сайт: www.imfaktor.uz